

Ce trebuie să știți referitor la privarea de libertate:

Articolul 23 al Constituției României, republicată, prevede că libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile, iar reținerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege.

1. Reținerea

a) În ce situații poate fi reținută o persoană și cine poate dispune această măsură preventivă:

✓ Măsura preventivă a reținerii poate fi luată de organul de cercetare penală sau procuror față de o persoană, dacă sunt probe sau indicii temeinice că a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală. Sunt indicii temeinice atunci când din datele existente în cauză rezultă presupunerea că persoana față de care se efectuează urmărirea penală a săvârșit fapta.

✓ De asemenea, măsura reținerii se ia când există vreunul din cazurile prevăzute în art.148 Cod procedură penală, oricare ar fi limitele pedepsei cu închisoare prevăzute de lege pentru fapta săvârșită.

b) Durata reținerii

✓ Măsura reținerii poate dura cel mult 24 ore. Din durata măsurii reținerii se deduce timpul cât persoana a fost privată de libertate ca urmare a măsurii administrative a conducerii la sediul poliției. În ordonanța prin care s-a dispus reținerea trebuie să se menționeze ziua și ora la care reținerea a început, iar în ordonanța de punere în libertate, ziua și ora la care reținerea a încetat.

În mod cu totul excepțional, minorul între 14 și 16 ani, care răspunde penal, poate fi reținut la dispoziția procurorului sau a organului de cercetare penală, cu înștiințarea și sub controlul procurorului, pentru o durată ce nu poate depăși 10 ore, dacă există date certe că minorul a comis o infracțiune pedepsită de lege cu detențiunea pe viață sau închisoare de 10 ani ori mai mare.

✓ Reținerea poate fi prelungită numai dacă se impune, prin ordonanță motivată, de procuror, pentru o durată de cel mult 10 ore.

c) Unde se poate plânga persoana reținută

✓ Împotriva ordonanței organului de cercetare penală prin care s-a luat măsura preventivă a reținerii se poate face plângere, înainte de expirarea celor 24 de ore de la luarea măsurii, la procurorul care supraveghează cercetarea penală, iar împotriva ordonanței procurorului prin care s-a luat această măsură se poate face plângere, înainte de expirarea a 24 de ore, la prim-procurorul parchetului sau, după caz, la procurorul ierarhic superior.

✓ Procurorul se pronunță prin ordonanță înainte de expirarea celor 24 de ore de la luarea măsurii reținerii, iar când consideră că măsura reținerii este ilegală sau nu este justificată, dispune revocarea ei.

d) Drepturile persoanei reținute :

✓ Celui reținut i se aduc de îndată la cunoștință, în limba pe care o înțelege, motivele reținerii, dreptul de a-și angaja un apărător. De asemenea, i se aduce la cunoștință fapta care formează obiectul cauzei precum și dreptul de a nu face nici o declarație, atrăgându-i-se atenția că ceea ce declară poate fi folosit și împotriva sa.

✓ Persoana reținută poate cere să fie încunoștințat despre măsura luată un membru de familie sau una din persoanele desemnate de aceasta.

✓ Persoanelor reținute minore li se asigură în toate cazurile asistență juridică, organele judiciare fiind obligate să ia măsuri pentru desemnarea unui apărător din oficiu, dacă minorul nu și-a ales unul, și pentru ca acesta să poată lua contact direct cu minorul reținut și să comunice cu el.

✓ Atunci când se dispune reținerea unui minor se încunoștințează despre aceasta imediat părinții, tutorele, persoana în îngrijirea sau sub supravegherea căruia se află minorul, alte persoane pe care le desemnează acesta.

✓ În timpul reținerii minorii se țin separat de majori, în locuri anume destinate acestora.

2. Arestarea preventivă

a) În ce situații poate fi arestată preventiv o persoană și cine poate dispune această măsură.

✓ Măsura arestării preventive poate fi luată față de o persoană dacă sunt probe sau indicii temeinice că a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și numai în vreunul din cazurile prevăzute de art. 148 din Codul de procedură penală.

✓ Arestarea preventivă se dispune de judecător și numai în cursul procesului penal, iar până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, persoana este considerată nevinovată.

b) Durata arestării preventive.

Legea procesual penală distinge două situații:

✓ Arestarea preventivă a învinuitului (persoana față de care se efectuează urmărirea penală). Arestarea preventivă a învinuitului în cursul urmăririi penale și al judecății poate fi luată de judecător pe o durată care nu poate depăși 10 zile.

✓ Arestarea preventivă a inculpatului (persoana față de care se efectuează urmărirea penală și a fost pusă în mișcare acțiunea penală). Arestarea preventivă a inculpatului în cursul urmăririi penale și al judecății nu poate depăși 30 de zile, afară de cazul când ea este prelungită în condițiile legii. Termenul curge de la data emiterii mandatului, când arestarea a fost dispusă după ascultarea inculpatului, iar în cazul când arestarea a fost dispusă în lipsa acestuia, termenul curge de la data punerii în executare a mandatului de arestare.

Arestarea inculpatului dispusă de instanță poate fi prelungită în cursul urmăririi penale motivat, dacă temeiurile care au determinat arestarea inițială impun în continuare privarea de libertate sau există temeiuri noi, care să justifice privarea de libertate. În cazul în care instanța acordă prelungirea, aceasta nu va putea depăși 30 de zile. Judecătorul poate acorda și alte prelungiri, fiecare neputând depăși 30 de zile. Durata totală a arestării preventive în cursul urmăririi

penale nu poate depăși un termen rezonabil, și nu mai mult de 180 de zile.

Arestarea preventivă a învinuitului sau a inculpatului poate fi dispusă și în cursul judecății pentru aceleași motive pentru care se poate dispune arestarea preventivă în cursul urmăririi penale.

Față de inculpatul care a mai fost anterior arestat în aceeași cauză, în cursul urmăririi penale sau al judecății, se poate dispune din nou această măsură, dacă au intervenit elemente noi, care fac necesară privarea sa de libertate.

În cursul judecății instanța verifică periodic, dar nu mai târziu de 60 de zile, legalitatea și temeinicia arestării preventive. Când instanța constată că temeiurile care au determinat arestarea impun în continuare privarea de libertate sau că există temeuri noi care justifică privarea de libertate, instanța dispune, prin încheiere motivată menținerea arestării preventive.

Minorul între 14 și 16 ani nu poate fi arestat preventiv decât dacă pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta de care este învinuit este detențiunea pe viață sau închisoarea de 10 ani ori mai mare și o altă măsură preventivă nu este suficientă.

Durata arestării inculpatului minor între 14 și 16 ani este, în cursul urmăririi penale de cel mult 15 zile, iar verificarea legalității și temeiniciei arestării preventive se efectuează în cursul judecății periodic, dar nu mai târziu de 30 de zile. Prelungirea acestei măsuri în cursul urmăririi penale sau menținerea ei în cursul judecății nu poate fi dispusă decât în mod excepțional. Arestarea preventivă a minorului între 14 și 16 ani în cursul urmăririi penale nu poate să depășească, în total, un termen rezonabil și nu mai mult de 60 de zile, fiecare prelungire neputând depăși 15 zile. În mod excepțional, când pedeapsa prevăzută de lege este detențiunea pe viață sau închisoarea de 20 de ani sau mai mare, arestarea preventivă a inculpatului minor între 14 și 16 ani în cursul urmăririi penale poate fi prelungită până la 180 de zile.

Inculpatul minor mai mare de 16 ani poate fi arestat preventiv în cursul urmăririi penale pe o durată de cel mult 20 de zile. Durata măsurii preventive poate fi prelungită în cursul urmăririi penale de fiecare dată cu 20 de zile, dar fără a se putea depăși un termen

rezonabil și nu mai mult de 90 de zile. În mod excepțional, când pedeapsa prevăzută de lege este detențiunea pe viață ori închisoarea de 10 ani ori mai mare, arestarea preventivă a inculpatului minor mai mare de 16 ani, în cursul urmăririi penale poate fi prelungită până la 180 de zile. Verificarea legalității și temeiniciei arestării preventive a inculpatului minor mai mare de 16 ani în cursul judecății se efectuează periodic, dar nu mai târziu de 40 de zile.

Durata arestării învinuitului minor este de cel mult 3 zile.

c) Unde se poate plânde persoana arestată preventiv:

✓ Împotriva încheierii prin care s-a dispus în timpul urmăririi penale arestarea preventivă a învinuitului sau a inculpatului sau prelungirea arestării preventive ca și împotriva încheierii dată în cursul judecății prin care s-a dispus luarea, menținerea arestării preventive, învinuitul sau inculpatul poate face recurs la instanța superioară în termen de 24 de ore de la pronunțare, pentru cei prezenți și de la comunicare pentru cei lipsă.

d) Drepturile persoanei arestate preventiv.

✓ Persoanei arestate preventiv i se aduc, de îndată, la cunoștință, în limba pe care o înțelege, motivele arestării. Învinuirea i se aduce la cunoștința celui arestat, în cel mai scurt termen, în prezența unui avocat ales sau numit din oficiu. De asemenea, că are dreptul de a nu face nici o declarație, atrăgându-i-se totodată atenția că ceea ce declară poate fi folosit și împotriva sa.

✓ Președintele instanței sau judecătorul delegat de acesta fixează ziua și ora de soluționare a propunerii de arestare preventivă formulată de procuror, care se comunică atât apărătorului ales sau numit din oficiu cât și procurorului, acesta din urmă fiind obligat să asigure prezența în fața judecătorului a învinuitului sau inculpatului. Propunerea de arestare preventivă se soluționează în camera de consiliu de un singur judecător, indiferent de natura infracțiunii iar învinuitul sau inculpatul este adus în fața judecătorului.

✓ Măsura arestării preventive a învinuitului sau inculpatului poate fi luată numai după ascultarea acestuia de către judecător în prezența apărătorului, în afară de cazul când este

dispărut, se află în străinătate ori se sustrage de la urmărire sau de la judecată. În aceste cazuri, învinuitul sau inculpatul va fi ascultat imediat ce a fost prins sau s-a prezentat.

✓ Judecătorul încunoștințează despre măsura arestării preventive în termen de 24 de ore un membru al familiei învinuitului sau inculpatului ori o altă persoană desemnată de acesta.

✓ Minorilor arestați preventiv li se asigură pe lângă drepturile prevăzute de lege pentru deținuții preventiv ce au depășit 18 ani drepturi proprii și un regim special de detenție preventivă.

✓ Atunci când s-a dispus arestarea preventivă a unui învinuit sau inculpat minor se încunoștințează în termen de 24 de ore părinții, tutorele, persoana în îngrijirea sau supravegherea căreia se află minorul, alte persoane pe care le desemnează acesta, precum și serviciul de reintegrare socială a infractorilor și de supraveghere a executării sancțiunilor neprivative de libertate de pe lângă instanța căreia i-ar reveni să judece în prima instanța cauza.

Persoana arestată preventiv are dreptul să ceară punerea sa în libertate provizorie sub controlul judiciar sau pe cauțiune, în condițiile expres prevăzute de lege.

✓ Organul judiciar dispune ca pe timpul liberării provizorii sau pe cauțiune inculpatul să respecte una sau mai multe din obligațiile prevăzute de lege.

✓ Liberarea provizorie sub control judiciar sau pe cauțiune se dispune, la cerere, atât în cursul urmăririi penale, cât și în cursul judecății de instanța de judecată.

✓ Cererea de liberare provizorie sub control judiciar sau pe cauțiune poate fi făcută atât în cursul urmăririi penale, cât și în cursul judecății de către învinuit sau inculpat, soțul ori rudele apropiate ale acestuia.

✓ Quantumul cauțiunii este de cel puțin 10 000 000lei (1000 RON). Consemnarea cauțiunii se face pe numele învinuitului sau inculpatului și la dispoziția instanței care a stabilit quantumul cauțiunii.

Cauțiunea se restituie în condițiile legii. De asemenea, legea prevede situațiile în care cauțiunea nu se restituie.

✓ Liberarea provizorie sub control judiciar sau pe cauțiune poate fi revocată în condițiile legii. În caz de revocare a liberării provizorii, instanța dispune arestarea preventivă a inculpatului sau a învinuitului. Împotriva încheierii instanței prin care s-a dispus revocarea liberării provizorii se poate face recurs. Termenul de recurs este de 24 de ore și curge de la pronunțare pentru cei prezenți și de la comunicare pentru cei lipsă. Recursul se judecă în termen de 2 zile.